

ZAGADNIENIE PRAWNE

Przedstawione do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego na podstawie art. 59 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (j.t. Dz.U.2013, poz.499.) w związku z wyłonieniem się poważnych wątpliwości co do wykładni prawa przy rozpoznawaniu kasacji w sprawie M. R. obwinionej z art. 96 § 3 k.w. (Sygn. akt V KK 403/13).

Czy wobec treści art. 129b ust. 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997r. Prawo o ruchu drogowym (j.t. Dz. U z 2012, poz.1137), po zmianie art. 17 § 3 k.p.w., z dniem 31 grudnia 2010r. straż gminna (miejska) uzyskała uprawnienie oskarżyciela publicznego w ujawnionych w trakcie prowadzenia czynności wyjaśniających sprawach o wykroczenie z art. 96 § 3 k.w.?

UZASADNIENIE

M.R. została obwiniona o to, że:

- od dnia 16 czerwca 2011 r. jako właściciel/użytkownik pojazdu wbrew obowiązkowi nie udzieliła Straży Miejskiej/Gminnej odpowiedzi na skierowane do niej pismo w dniu 29 czerwca 2011 r. z zapytaniem, kto w dniu 16 czerwca 2011 r. o godz. 03:47:03 kierował pojazdem mechanicznym o nr rej. [...], którym to pojazdem popełniono wykroczenie w ruchu drogowym

tj. o popełnienie wykroczenia z art. 96 § 3 k.w. w zw. z art. 78 ust. 4 i 5 prawa o ruchu drogowym

Sąd Rejonowy w B. wyrokiem zaocznym z dnia 5 października 2012 r. w sprawie [...] uznał obwinioną za winną popełnienia zarzuconego jej czynu z tym ustaleniem, że miał on miejsce 21 lipca 2011r. w B. i że stanowi on wykroczenie z

art. 96 § 3 k.w. i za to na podstawie tego przepisu w zw. z art. 24 § 1 i 3 k.w. wymierzył jej karę grzywny w wysokości 150 zł.

Wyrok ten zaskarżony został apelacją obwinionej, w której podniosła ona zarzuty:

1/ rażącego naruszenia prawa procesowego, a mianowicie art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w. w zw. z art. 17 § 3 k.p.w. polegającego na ukaraniu jej za popełnienie wykroczenia stypizowanego w art. 96 § 3 k.w. pomimo istnienia negatywnej przesłanki procesowej w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 104 § 1 pkt 7 k.p.w. w zw. z art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w.,

2/ obrazy prawa procesowego mającej wpływ na treść orzeczenia, a to w szczególności art. 8 k.p.w. w zw. z art. 410 k.p.k.,

3/ błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia mającego wpływ na jego treść, polegającego na założeniu, że pomimo tylko częściowo czytelnego nr rej. pojazdu w sposób nie budzący żadnych wątpliwości ustalono, iż jest to pojazd obwinionej.

Podnosząc powyższe obwiniona wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania lub zmianę wyroku i uniewinnienie jej od zarzutu.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 9 stycznia 2013 r. w sprawie [...] utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Od orzeczenia Sądu Okręgowego kasację na korzyść obwinionej wywiódł Rzecznik Praw Obywatelskich zarzucając w niej rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w., polegające na nienależytym rozważeniu przez Sąd II instancji zarzutu sformułowanego w apelacji obwinionej, poprzez wyrażenie błędnego poglądu prawnego, że w świetle art. 129 b ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym w zw. z art. 17 § 3 k.p.w., od dnia 31 grudnia 2010 r., Straż Gminna nabyła uprawnienia do składania wniosków o ukaranie za wykroczenia z art. 96 § 3 k.w., podczas gdy prawidłowa analiza tych przepisów winna skutkować uchyleniem przez Sąd II instancji zaskarżonego orzeczenia i umorzeniem postępowania o wykroczenie w tej sprawie, z uwagi na zaistnienie negatywnej

przesłanki procesowej, w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą, określoną w art. 104 § 1 pkt 7 k.p.w.

Podnosząc powyższe Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu I instancji i umorzenie postępowania na podstawie art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zasadniczą kwestią, wymagającą zasygnalizowania już na wstępie niniejszego uzasadnienia, jest istniejąca zasadnicza rozbieżność w orzecznictwie Sądu Najwyższego co do wykładni art. 129 b ust. 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (j.t. Dz. U z 2012, poz.1137) i powiązanych z nim przepisów (art. 17 § 3 k.p.w.), w odniesieniu do możliwości przyznania straży gminnej (miejskiej) kompetencji oskarżyciela publicznego w zakresie ścigania sprawców wykroczenia z art. 96 § 3 k.w.

Sąd Najwyższy kilkakrotnie zajmował się omawianą problematyką, większość rozstrzygnięć zapadła jednak w odmiennym stanie prawnym obowiązującym do dnia 31 grudnia 2010 r. Z tym bowiem dniem, na podstawie art. 4 ustawy z dnia 29 października 2010 r. o zmianie ustawy - Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw, zmieniony został art. 17 § 3 k.p.w., który stanowi obecnie, że „strażom gminnym (miejskim) uprawnienia oskarżyciela publicznego przysługują tylko wówczas, gdy w zakresie swego działania w tym w trakcie prowadzonych czynności wyjaśniających ujawniły wykroczenia i wystąpiły z wnioskiem o ukaranie”. Już w tych judykatach pojawiały się stwierdzenia, że choć bezdyskusyjnie straż gminna w tej kategorii spraw nie miała uprawnień oskarżyciela publicznego, to stan ten ulegnie zmianie po wejściu w życie, z dniem 31 grudnia 2010 r., znowelizowanych przepisów (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2013 r. w sprawie sygn. akt II KK 90/13).

Jednoznaczne stanowisko w omawianej kwestii, na gruncie nowego (aktualnego) stanu prawnego zajął Sąd Najwyższy, jak dotąd, trzykrotnie. W dwóch z tych wyroków (wyroki Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2013r. w sprawach III KK 431/13 i III KK 432/13) składy orzekające uznały, że nowela z dnia 29 października 2010r. nie poszerzyła kręgu podmiotów, wobec których straż gminna (miejska) ma atrybut oskarżyciela publicznego. Natomiast w uzasadnieniu wyroku z dnia 2 kwietnia 2014r. (sygn. akt V KK 378/13) Sąd Najwyższy stwierdził

odmiennie, wskazując, że „straży gminnej (miejskiej) przysługują uprawnienia oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenie z art. 96 § 3 k.w., popełnione od dnia 31 grudnia 2010r. jeśli w zakresie swojego działania, w tym w trakcie prowadzonych czynności wyjaśniających ujawniły to wykroczenie i wystąpiły z wnioskiem o ukaranie za owo wykroczenie”.

Rozbieżność ta dotyczy również orzecznictwa sądów powszechnych.

Zasygnalizowana sytuacja skutkowała w ostatnim czasie przekazaniem do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu trzech zagadnień prawnych o treści analogicznej do tej, jaką zawiera postawione na wstępie pytanie (Sąd Okręgowy w Łodzi – pytanie z 14 marca 2014r., sygn. akt V Kz 106/14; Sąd Okręgowy w Częstochowie – pytanie z 20 marca 2014r., sygn. VII Kz 124/14; Sąd Okręgowy w Świdnicy – pytanie z 19 marca 2014r., sygn. IV Kz 5/14). Jak wynika z uzasadnień tych postanowień, choć dominuje w orzecznictwie sądów powszechnych przekonanie, że po wejściu w życie znowelizowanych przepisów straż gminna uzyskała uprawnienia oskarżyciela publicznego w omawianej kategorii spraw, to pojawiły się też poglądy odmienne – wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 września 2013r. w sprawie II AKo 164/13 (OSAŁ 2013/3/29).

Mając na uwadze, że zasygnalizowane rozbieżności w interpretacji omawianych przepisów prawnych dotyczą orzeczeń wydanych w drugiej połowie 2013 r., zagadnienie to wydaje się być zbyt „świeże”, by mogło spotkać się z szerszym odzewem w piśmiennictwie. Warto jednak w tym względzie odnotować pogląd Ryszarda A. Stefańskiego (Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego, Wojskowy Przegląd Prawniczy, 2011, z.2, str.107), który zaakceptował stanowisko o posiadaniu w nowym stanie prawnym przez straż gminną uprawnień oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenie z art. 96 § 3 k.w.

Analizując w szczególności treść uzasadnień wyroków Sądu Najwyższego zapadłych w sprawach V KK 378/13 oraz III KK 431/13 i III KK 432/13 stwierdzić należy, że zasadnicze wątpliwości interpretacyjne nasuwa treść art. 129 b ust. 2 prawa o ruchu drogowym. W pierwszym z tych judykatów Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że możliwość żądania od właściciela lub posiadacza pojazdu wskazania komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie dokonywana winna być w ramach kontroli ruchu drogowego, o którym mowa właśnie w art. 129 b ust 2 p.r.d., a tym samym, poszerzeniu uległ krąg osób (podmiotów) objętych tą kontrolą. Natomiast zmodyfikowana treść art. 17 § 3

k.p.w. nadała strażom gminnym status oskarżyciela publicznego wobec tych nowych podmiotów.

W dwóch pozostałych omawianych wyrokach, Sąd Najwyższy uzasadnił swoje odmienne stanowisko odwołują się również do wykładni art. 129 b ust. 2 p.r.d., akcentując jednak przede wszystkim to, że zgodnie z treścią tego przepisu, pomimo nowelizacji, strażnicy gminni (miejscy) są nadal uprawnieni jedynie do wykonywania kontroli ruchu drogowego wobec:

1) kierującego pojazdem

- a) niestosującego się do zakazu ruchu w obu kierunkach, określonego odpowiednim znakiem drogowym,
- b) naruszającego przepisy ruchu drogowego, w przypadku ujawnienia i zarejestrowania czynu przy użyciu urządzenia rejestrującego;

2) uczestnika ruchu naruszającego przepisy o:

- a) zatrzymaniu lub postoju pojazdów,
- b) ruchu motorowerów, rowerów, wózków rowerowych, pojazdów zaprzęgowych oraz o jeździe wierzchem lub pędzeniu zwierząt,
- c) ruchu pieszych.

Oznacza to zatem, że strażnicy nie mają uprawnień kontrolnych w stosunku do właściciela lub posiadacza pojazdu, jeżeli nie zarzuca się im jednocześnie sprawstwa we wskazanym wyżej zakresie. Jak wydaje się, na tym etapie postępowania stawianie takiego zarzutu jest w praktyce niemożliwe, wszak ujawnieniu sprawcy służyć ma właśnie zwrócenie się o wskazanie takiej osoby w trybie art. 129 b ust 2 pkt 7 p.r.d. Tak więc, wspomniany przepis kompetencyjny nie obejmuje swoim zasięgiem wykroczenia z art. 96 § 3 k.w., którego sprawcą może być przecież podmiot uprawniony do dysponowania pojazdem, a wyszczególniony choćby w art. 78 ust. 4 i 5 p.r.d.

Omówione wyżej poważne wątpliwości co do wykładni wskazanych wyżej przepisów rodzące tak istotne rozbieżności interpretacyjne, a także szczególna doniosłość tego zagadnienia prawnego dla praktyki wymiaru sprawiedliwości, wynikająca z wielości spraw o takim charakterze rozpoznawanych przez sądy powszechne (a także w postępowaniu kasacyjnym), uzasadniają skorzystanie z możliwości przewidzianej w art. 59 ustawy o Sądzie Najwyższym i przedstawienie powiększonemu składowi Sądu Najwyższego zagadnienia prawnego: czy wobec treści art. 129 b ust. 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym

(j.t. Dz. U z 2012, poz.1137), po zmianie art. 17§3 k.p.w., z dniem 31 grudnia 2010 r. straż gminna (miejska) uzyskała uprawnienie oskarżyciela publicznego w ujawnionych w trakcie prowadzenia czynności wyjaśniających sprawach o wykroczenie z art. 96 § 3 k.w.?

Kierując się powyższymi względami, postanowiono jak na wstępie.

/tp/